

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

VALSTS PREZIDENTA PAZIŅOJUMS

Rīgā

2021. gada 26. aprīlī

Nr. 8

Par latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas nostiprināšanu

Latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda ir nedalāmi saistīta ar Latvijas valstisko identitāti, Latvijas valsts būtību un tās izveidošanas un pastāvēšanas jēgu.

Tāpēc valsts valodas politika ir ārkārtīgi nozīmīga valsts politikas joma, kurai jāsekmē Latvijas Republikas Satversmē (turpmāk – Satversme) noteikto Latvijas valsts mērķu īstenošana: latviešu nācijas, valodas un kultūras ilgtspējīgu attīstību un pastāvēšanu cauri gadsimtiem.

Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam dod iespēju mums izvērtēt paveikto šajā jomā, kā arī pievērst uzmanību turpmāk darāmajam valsts valodas politikā.

Augstu vērtējot valsts valodas politiku īstenojošo institūciju ikdienas darbu un šajos gados paveikto, vēlos izmantot iespēju un izteikt savu viedokli par latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas nozīmi un lomu, kā arī dalīties ar atsevišķiem apsvērumiem par valsts valodas stiprināšanu un citu valodu situāciju Latvijā.

Būtu labi, ja šīs manas domas gūtu atbalstu un tiktu ietvertas arī sagatavotajās Valsts valodas politikas pamatnostādnēs 2021. – 2027. gadam.

Vispirms vēlos vērst uzmanību uz Satversmē ietvertajiem latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas konstitucionālajiem pamatiem (A), kuri nosaka valsts valodas politikas konstitucionālo ietvaru un kurus nepieciešams ietvert politikas plānošanas dokumentos, likumdošanā un praksē.

Pēc tam vēlos iezīmēt atsevišķus rīcības virzienus valsts valodas politikas īstenošanā (B).

A Par latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas konstitucionālajiem pamatiem

I

Satversme nosaka Latvijas **valsts mērķus**, tiesiskajā un sociālajā realitātē īstenojamās **konstitucionālās vērtības**, kā arī konkrētus **valsts uzdevumus**, kas ir veicami pastāvīgi.

Latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda ir ietverta Satversmes negrozāmajā kodolā un ir viens no Latvijas valsts konstitucionālās iekārtas virsprincipiem (*sk. Saeimas 2012. gada 2. februāra lēmumu "Par latviešu valodas valstisko lomu"*). Latviešu valoda un kultūra veido latviešu nācijas identitāti (patību). Latviešu nācijas ilgesamība ir atkarīga no tā, vai pastāvēs un attīstīsies latviešu valoda un kultūra.

Satversmes ievads paredz valsts **pienākumu** garantēt **latviešu valodas un kultūras pastāvēšanu un attīstību** cauri gadsimtiem kā nemainīgu Latvijas valsts pamatu, mērķi un jēgu. Šis mērķis ir beztermiņa un mūžīgs, tas ir nākotnē vērsti un to nedrīkst padarīt par mazsvarīgu, veidojot kārtējos politikas plānošanas dokumentus.

Latviešu valodas konstitucionālo pozīciju atspoguļo Satversmes 4. pants, kas paredz latviešu valodu kā valsts valodu Latvijas Republikā, kā arī Satversmes 18. pants, kas uzliek Saeimas deputātiem kā Latvijas tautas priekšstāvjiem un līdz ar to visai Latvijas valstij pienākumu stiprināt latviešu valodu kā vienīgo valsts valodu. Tādējādi valsts valoda ir konstitucionāla vērtība (*sk.: Osipova S. Valsts valoda kā konstitucionāla vērtība. Grām.: Osipova S. Nācija, valoda, tiesiska valsts: ceļā uz rītdienu. Rīga: Tiesu Namu Aģentūra, 2020, 239.lpp.*).

Satversme valsts valodas politikas jomā paredz **precīzu konstitucionāli tiesisko ietvaru**, kurā veicama politikas plānošana Satversmē noteikto mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei.

II

Latviešu valoda un kultūra ir gan latviešu nācijas identitātes pamats, gan arī Latvijas valsts nacionāli kulturālās identitātes pamats. Tāpēc tā ir kopēja vērtība visiem Latvijas iedzīvotājiem neatkarīgi no tautības, izcelsmes, dzimtās valodas, reliģijas u.c. apstākļiem. Satversmes ievadā to atspoguļo norāde, ka latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda ir **saliedētas sabiedrības pamats**.

No latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas konstitucionālā statusa izriet valsts valodas funkcija būt par **sabiedrības kopējo saziņas un demokrātiskās līdzdalības valodu** (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2019-12-01 27. punktu*). Latviešu valoda Latvijā ir vienotā demokrātiskas sabiedrības diskursa valoda (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2018-12-01 21.1. punktu*).

Kopēja valoda veido **kopēju pasaules redzējumu, informācijas un diskusiju telpu**, kas nepieciešama, lai demokrātiskā sabiedrībā pieņemtu

lēmumus un savstarpēji sadarbotos. Tā ir valsts valodas statusa jēga, un vienlaikus obligāts priekšnoteikums saliedētai sabiedrībai un labi funkcionējošai demokrātijai (sk.: *Levits E. Valsts valodas statuss valstij un pilsoņiem ir jāīsteno ikdienā. Grām.: Levits E. Valstsgriba. Idejas un domas Latvijai. 1985 -2018. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 799.lpp.*).

Tādejādi latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas lietošanas jomas sašaurinājums valsts teritorijā nav pieļaujams un var būt uzskatāms arī par valsts demokrātiskās iekārtas apdraudējumu (sk. *Satversmes tiesas 2001. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2001-04-0103 secinājumu daļas 3.2. punktu*).

III

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ikvienai personai, kura pastāvīgi dzīvo Latvijā, ir **jāprot valsts valoda**. (sk. *Satversmes tiesas 2019. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2018-12-01 24.2. punktu*). Ikvienam, lai viņš varētu veiksmīgi funkcionēt sabiedrībā, ir nepieciešama **spēja brīvi lietot valsts valodu** (sk. *Satversmes tiesas 2019. gada 13. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-22-01 15.1. punktu*).

Tomēr es vēlos uzsvērt, ka vēl joprojām, trīsdesmit gadus pēc neatkarības atjaunošanas, Latvijas valsts saskaras ar nepieciešamību novērst padomju okupācijas sekas valsts valodas politikas jomā.

Padomju okupācijas režīma politika bija vērsta uz latviešu nācijas identitātes un valstsgribas salaušanu, kurā nozīmīga loma bija latviešu valodas pozīciju vājināšanai, piespiedu rusifikācijai un krievu valodas dominējošā statusa sekmēšanai. Šīs politikas rezultātā latviešu valodas zināšanas un lietojums bija ievērojami sarucis (sk. *Satversmes tiesas 2003. gada 5. jūnija sprieduma lietā Nr. 2003-02-0106 secinājumu daļas 3. punktu*).

Satversmes tiesa arī atzinusi, ka valsts valodas jautājumus nedrīkst skatīt atrauti no padomju okupācijas režīma īstenotās politikas un tās rezultātā izveidojušās sarežģītās etnodemogrāfiskās situācijas (sk. *Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 1. punktu*).

IV

Latvijas Pilsoņu kopums 2012. gada 18. februāra tautas nobalsošanā apstiprināja Latvijas valsts nacionālo latvisko raksturu un latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas statusu (sk. *Valsts prezidenta Konstitucionālo tiesību komisijas 2012. gada 17. septembra viedokļa "Par Latvijas valsts konstitucionālajiem pamatiem un neaizskaramo Satversmes kodolu" 132. punktu*).

Šī tautas nobalsošana kā *sui generis* konstitucionāla ranga akts izslēdz jebkādas iespējas mazinātu vai sašaurinātu latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas un saliedētas sabiedrības pamata lomu (sk.: *Druvieta I., Kārkliņa A., Kusiņš G., Pastars E., Pleps J. Satversmes 4. pants. Grām.: Latvijas Republikas*

Satversmes komentāri. Ievads. I nodaļa. Vispārējie noteikumi. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014, 315.lpp.).

Jebkāda latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas un saliedētas sabiedrības pamata pozīciju vājināšana **konstitucionāli nav pieļaujama**. Valsts valodas politikas galvenajam mērķim jābūt vērstam uz to, lai stiprinātu latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas pozīcijas un statusu sabiedrībā.

B Par konkrētiem uzdevumiem latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas statusa stiprināšanā

V

Valsts valodas politikai, īstenojot Satversmē noteikto, ir jānodrošina latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas neapstrīdami svarīgākā loma valodu hierarhijā Latvijas valstī. Valsts valodu nedrīkst uztvert tikai kā vienu no daudzvalodības “elementiem”. Valsts valodas politikai ir jābūt vērstai uz to, lai to pārvaldītu visi Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji un valsts valoda tiktu lietota visās sabiedrības dzīves jomās. Šo virsmērķi nedrīkst relativizēt. Uz to jāorientējas arī politikas plānošanas dokumentiem, nosakot konkrētus un efektīvus līdzekļus tā īstenošanai.

Tas nozīmē, ka Latvijas valstij ir jānodrošina tādi apstākļi, lai ikviens varētu pilnvērtīgi funkcionēt Latvijas sabiedrībā un jēgpilni veidot savu dzīvi arī tad, ja pārzinātu un lietotu tikai vienu – latviešu valodu.

Tas nekādā veidā neizslēdz pozitīvās priekšrocības, kuras Latvijas iedzīvotājiem dod daudzu valodu pratība, un valsts valodas politikai būtu jāveicina arī svešvalodu, pirmām kārtām Eiropas Savienības oficiālo valodu, plašākas zināšanas Latvijas sabiedrībā.

Tomēr tikai skaidri nosakot valsts valodas prioritāti, paredzot konkrētu rīcībpolitiku tās nostiprināšanai un saredzot dotā politikas plānošanas perioda reālos izaicinājumus valodas jomā, valsts valodas politika var tikt veidota atbilstoši Satversmei.

Es vēlos vērst uzmanību uz diviem galvenajiem šī brīža izaicinājumiem. Vēl pilnībā valodas jomā nav novērstas **padomju okupācijas režīma** valodu politikas sekas, kas privileģēja **krievu** valodu, bet vienlaikus Latvija jau ir iesaistīta **globalizācijas procesos**, kuros dominē **angļu** valoda.

Valsts valodas politikai ir jāpievērš nopietna uzmanība tieši šiem būtiskajiem faktoriem, kas raksturo latviešu valodas vidi un attiecības ar svešvalodām. Politikas plānošanas dokumentiem rūpīgi jāanalizē to ietekme uz latviešu valodu, un jāizstrādā konkrēti un efektīvi rīcībpolitikas pasākumi, lai nodrošinātu latviešu valodas konstitucionālo statusu un attīstību.

VIII

Latvijas izglītības sistēmā kā **pirmā svešvaloda** tiek apgūta **angļu** valoda. Tas atbilst šīs valodas lomai starptautiskajā saziņā un informācijas aprītē pasaulē. Šeit es vēlos aicināt īpašu lomu pievērst jautājumam par **otro svešvalodu**, kuru būtu mērķtiecīgi apgūt mūsu skolās.

Latvija vēsturiski pieder Eiropas kultūrtelpai, mēs esam Eiropas Savienības dalībvalsts, tāpēc valstij būtu jāsekmē mūsu jauniešu pilnvērtīgu iekļaušanos Eiropas diskusiju un norišu telpā. Valstij būtu aktīvi jāveicina un jānodrošina Eiropas Savienības oficiālo valodu kā otro svešvalodu apguve izglītības sistēmā. Eiropas Savienības oficiālo valodu zināšanas jauniešiem un mums kā sabiedrībai kopumā ļautu pilnvērtīgāk līdzdarboties mūsu kopējās Eiropas kultūrtelpas norisēs (*sk. Valsts prezidenta Egila Levita 2020. gada 4. decembra vēstuli Nr. 446*).

Es augstu vērtēju likumdevēja lēmumu nodrošināt pieeju tādām **televīziju programmu** klāstam, kas stiprina Latvijas piederību Eiropas kultūrtelpai, sekmē Latvijas iedzīvotāju iekļaušanos kopējā Eiropas informatīvās telpas diskursā (*sk. Valsts prezidenta Egila Levita 2020. gada 7. februāra vēstuli Nr. 46*).

Taču ir jāpievērš uzmanība, vai attiecīgais regulējums tiek patiešām īstenots. Atgādināšu, ka likums prasa nodrošināt kvalitatīvu un plurālistisku televīzijas programmu pieejamību dažādās Eiropas Savienības oficiālajās valodās.

Valsts valodas rīcībpolitikā atbalstot plašāku Eiropas Savienības oficiālo valodu apguvi izglītības procesā, mēs veicinātu Latvijas kultūrvēsturiskajai identitātei atbilstošu svešvalodu pratību mūsu valstī.

IX

Jāuzsver, ka daudzvalodības koncepts nav lietojams kontekstā ar latviešu valodas **izloksnēm** un **dialektiem** vai **latgaliešu valodu** kā latviešu valodas paveidu.

Latviešu valodas izlokšņu un dialektu, kā arī latgaliešu valodas lietojums **nenozīmē daudzvalodību**. Visos šajos gadījumos tiek lietota viena un tā pati latviešu valsts valoda, visā tās daudzveidībā un krāšņumā. “Latviešu valoda ietver gan latviešu literāro valodu, gan ikvienu no latviešu valodas trīs vēsturisko dialektu vairāk nekā piecsimt izloksnēm, gan arī, piemēram, latgaliešu rakstu valodu, kas ir daļēji standartizēta literāra forma, kura izveidojusies uz latviešu valodas augšzemnieku dialekta latgalisko izlokšņu bāzes, gan arī neskaitāmos sociolektus un idiolektus, kuros izpaužas runātāju kultūra, izglītība, nacionālā pašapziņa un sociālā piederība, kā arī indivīda ētiskās un estētiskās attieksmes” (*Druvieta I. Latviešu valoda kā valsts valoda: simbols, saziņas līdzeklis vai valstiskuma pamats? Grām.: Latvija un latviskais. Nācija un valsts idejās, tēlos un simbolos. A. Cimdiņa, D. Hanovs (Sast.). Rīga: Zinātne, 2010, 139. lpp.*).

Līdz ar to arī Valsts valodas politikas pamatnostādnēs atbalsta pasākumi šajā jomā būtu skatāmi kā **latvietības daudzveidības** sekmēšana, un nevis daudzvalodība.

Es vienmēr esmu iestājies par nepieciešamību sekmēt latviešu valodas izlokšņu un dialektu, un jo īpaši latgaliešu valodas, plašāku lietojumu sabiedrībā, saglabāšanu un attīstību. Latvietība nav plakana, un nekas nestiprina mūsu daudzveidību kā katram savas dzimtās puses izlokšņu un dialektu skanējums ikdienā.

Tāpēc pilnībā atbalstu to, ka Valsts valodas politikas pamatnostādņu projektā pievērsta īpaša uzmanība latgaliešu valodas kā latviešu valodas paveida attīstībai un lībiešu valodas saglabāšanai. Šīs jomas stiprināšanai esmu atbalstījis atsevišķu regulējumu ietveršanu Latviešu vēsturisko zemju likumprojektā, kas paredzētu konkrētus valsts un pašvaldību pienākumus (*sk. Valsts prezidenta Egila Levita 2021. gada 28. janvāra paziņojuma Nr. 1 "Par priekšlikumiem likumprojekta "Latviešu vēsturisko zemju likums" otrajam lasījumam" XXXI un XXXIII sadaļu*).

Kā jau iepriekš minēju, valsts politikai pret dažādām valodām jābūt atšķirīgai, jo to ietekme uz latviešu valodu un Latvijas informatīvo telpu ir dažāda (angļu valoda, krievu valoda, Eiropas Savienības valstu oficiālās valodas) un daudzvalodība latviešu valodas izlokšņu un dialektu un latgaliešu valodas kā latviešu valodas paveida kontekstā nav piemērots koncepts. Tādēļ daudzvalodības jēdziens valsts valodas politikas plānošanas dokumentos, izņemot specifisku kontekstu (piemēram, runājot par mazo valodu digitālās līdztiesības veicināšanu, sk. tālāk XII sadaļu), nebūtu lietojams.

X

Latviešu valodas attīstību un ilgtspēju stiprina tās **lietojums** publiskajā telpā un **kvalitatīva satura** pieejamība latviešu valodā par visdažādākajiem sabiedrības dzīves jautājumiem. Tāpēc valsts valodas politikai mērķtiecīgi jāveicina kvalitatīva satura valsts valodā pieejamība.

Joma, kura valodas aprītē gan saglabā valodas senākos slāņus, gan visaktīvāk turpina valodu attīstīt, ir **oriģinālliteratūra** un literāri tulkojumi, savukārt valodas ikdienas apriti visaktīvāk ietekmē mediji.

Tāpēc esmu jau rosinājis noteikt samazinātu pievienotās vērtības nodokļa likmi latviešu oriģinālliteratūrai, kā arī masu informācijas līdzekļiem latviešu valodā, lai sniegtu nepieciešamo atbalstu latviešu grāmatniecībai un medijiem (*sk. Valsts prezidenta Egila Levita 2021. gada 1. februāra paziņojumu Nr. 3 "Par atbalstu latviešu oriģinālliteratūras un masu informācijas līdzekļu pieejamībai"*). Te arī būtu nepieciešams konkrēts likumdevēja lēmums šī jautājuma jēdzīgai nokārtošanai.

Ir svarīgi turpināt atbalstīt **kvalitatīvu mediju** darbu, tiem veidojot oriģinālu saturu latviešu valodā un atspoguļojot sabiedrībai reģionālus, valsts, Eiropas un pasaules notikumus latviešu valodā. Ļoti atzinīgi vērtējams Kultūras ministrijas nesensais lēmums piešķirt papildu finansējumu kultūras medijiem.

Vienlaikus es aicinātu pievērst arī uzmanību latviešu valodas kvalitātei un precizitātei medijos un domāt par iespējamu valsts atbalstu tā nodrošināšanai, piemēram, paredzot **mērķfinansējumu valodas redaktora** darbam plašsaziņas līdzekļos. Mediji vislielākajā mērā ietekmē valodas ikdienas kvalitāti sabiedrībā, tiem ir jābūt paraugam valodas precizitātes un stila jautājumos.

XI

Latviešu valodas attīstība un ilgtspēja ir jānodrošina augstākajā izglītībā un zinātnē. Latvijas pilsoņiem ir **tiesības iegūt kvalitatīvu augstāko izglītību valsts valodā visos studiju virzienos.**

Viens no visu Latvijas augstskolu uzdevumiem ir valsts valodas izkopšana un attīstība augstākajā izglītībā. Ilgtspējīga un moderna valsts nedrīkst pieļaut savas valsts valodas apzinātu izstumšanu no augstākās izglītības un zinātnes.

Līdz ar to augstākās izglītības un zinātnes jomā Latvijai jānodrošina tas, lai netiktu mazināts latviešu valodas kā zinātnes valodas potenciāls un zinātne attīstītos arī latviešu valodā. Tas jāsabalansē ar nepieciešamību Latvijas augstākajai izglītībai un zinātnei iesaistīties starptautiskajā aprītē.

Esmu jau norādījis uz nepieciešamajiem likumdošanas soļiem tā nodrošināšanai, un ceru, ka Saeima te pārlietu nevilcināsies (*sk. Valsts prezidenta Egila Levita 2021. gada 26. aprīļa paziņojumu Nr. 7 "Par latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas lomu augstākajā izglītībā un zinātnē"*).

XII

Mūsu valsts valodas politikai jau šodien jābūt gatavai tiem izaicinājumiem, kurus sevī ietver **digitālās vides un mākslīgā intelekta** attīstība. Latviešu valodas pastāvēšanai un ilgtspējai ir kritiski svarīgi, lai latviešu valodā tās pratējiem digitālajā vidē būtu pieejamas tikpat plašas iespējas, kādas ir lielo valodu lietotājiem.

Vēlos vērst uzmanību, ka adekvātas politikas trūkuma dēļ Eiropā paplašinās digitālā plaisa starp valodām un vairāk nekā divdesmit Eiropas valodu nākotne digitālajā vidē ir apdraudēta (*sk. Eiropas Parlaments 2018. gada 11. septembrī rezolūciju par valodu līdztiesību digitālajā laikmetā (2018/2028(INI))*).

Tādēļ mūsu valsts valodas politikas pamatnostādnēs ir jāapsver nepieciešamie risinājumi digitālās valodu plaisas mazināšanai, tai skaitā kopdarbā ar citām Eiropas Savienības valstīm.

Sadarbojoties Eiropas Savienības pētniecības un izstrādes programmu ietvaros, būtu iespējams sasniegt kritisko zināšanu un resursu apjomu, kas nepieciešams **valodu digitālās līdztiesības** nodrošināšanai. Tāpat nepieciešams Eiropas Savienības līmenī vēl vairāk aktualizēt nepieciešamību pēc fokusētas rīcībpolitikas reālas daudzvalodības nodrošināšanai digitālajā vidē.

Lai latviešu valoda tehnoloģiskajā attīstībā spētu panākt lielās valodas, ir nepieciešams paplašināt nacionālās pētniecības un tehnoloģiju izstrādes

aktivitātes. Šajā ziņā mums ir teicamas iestrādes, un mēs varam patiesi lepoties ar šīs jomas entuziastu sasniegumiem.

Modernās tehnoloģijas var mazināt valodu barjeru, kas Eiropas iedzīvotājiem liedz gūt pilnvērtīgu labumu no patiesi integrētas Eiropas.

XIII

Esmu jau rosinājis Saeimai likumā “Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām” 15. oktobri noteikt kā **Valsts valodas dienu** (*sk. Valsts prezidenta Egila Levita 2019. gada 1. oktobra vēstuli Nr. 212*).

Valsts valodas diena varētu veidot pozitīvu platformu latviešu valodas kā vienīgas valsts valodas pozīciju nostiprināšanai un tās pastāvēšanas un turpmākas attīstības sekmēšanai. Valsts valodas diena gan Latvijā, gan diasporā atgādinātu par mūsu kopējo atbildību latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas kopšanā, lietošanā un turpmākā attīstībā.

Ar gandarījumu varu atzīmēt, ka šis mans ierosinājums ir atsaucīgi uzņemts sabiedrībā un mēs esam sākuši mērķtiecīgi veidot un izkopt Valsts valodas dienas atzīmēšanas tradīcijas.

Valsts valodas politikas pamatnostādņēs būtu atspoguļojama šī iniciatīva, paredzot arī turpmākajos gados īstenojamās norises šajā dienā un veicināmās valsts valodas svinēšanas tradīcijas dažādās sabiedrības grupās.

XIV

Latviešu valoda ir būtiska **vērtība** latviešu **nācijai**, Latvijas **tautai** un Latvijas **valstij**. Tādēļ valsts valodas politikas aktualitātēm ir pievēršama pēc iespējas plašāka sabiedrības uzmanība un tās attīstība ir apspriežama no Saeimas tribīnes, kas mūsu parlamentārā iekārtā ir valsts politiskās dzīves centrs.

Tāpēc es rosinu paredzēt Saeimas kārtības rullī atbildīgo Ministru kabineta locekļu (piemēram, izglītības un zinātnes ministra un kultūras ministra) **ikgadēju ziņojumu par valsts valodas situāciju** un iecerētajiem darbiem šajā politikas jomā Saeimas sēdē. Šāda ziņojuma gatavošana un apspriešana pievērstu plašu sabiedrības un lietpratēju uzmanību, un dotu iespēju valsts valodas jautājumus plašāk iztirzāt plašsaziņas līdzekļos un dažādās sabiedrības grupās.

Saeimas kārtības rullis jau šobrīd paredz ikgadējus ministru prezidenta, ārlietu ministra un tiesībsarga ziņojumus (*sk. Saeimas kārtības rullī 3.¹ un 5.¹ nodaļu*). Ziņojums par valsts valodas stāvokli varētu kļūt par vēl vienu nozīmīgu parlamentārās diskusijas elementu, paredzot Saeimas iesaisti valsts valodas politikas formulēšanā un veicinot arī plašāku sabiedrības interesi un līdzdalību tajā. Šāds ziņojums varētu tikt sniegts Saeimā Valsts valodas dienai tuvākajā Saeimas sēdē.

XV

Ņemot vērā iepriekšminēto, tuvākajā laikā valsts valodas politikas jomā es sagaidītu kā prioritāri īstenojamus darbus:

- 1) novērst diskrimināciju darba tirgū, nepamatoti pieprasot krievu valodas zināšanas;
- 2) izstrādāt diferencētu politiku attiecībā uz angļu valodu, veicinot tās plašu apgūšanu, un vienlaikus novēršot tās destruktīvo ietekmi uz latviešu valodu;
- 3) nodrošināt Eiropas Savienības oficiālo valodu kā otrās svešvalodas apguvi Latvijas skolās;
- 4) stiprināt latviešu valodas lomu augstākajā izglītībā un zinātnē, lai netiktu mazināts latviešu valodas kā zinātnes valodas potenciāls un prestižs;
- 5) paredzēt nepieciešamo atbalstu kvalitatīva satura pieejamībai latviešu valodā un latviešu valodas lietojuma kvalitātei publiskajā telpā, samazinot pievienotās vērtības nodokli latviešu oriģinālliteratūrai un masu informācijas līdzekļiem latviešu valodā, kā arī piešķirot mērķfinansējumu latviešu valodas redaktora darbam plašsaziņas līdzekļos;
- 6) pievērst uzmanību latviešu valodas ilgtspējas nodrošināšanai digitālajā vidē, ar pārdomātu politiku mazinot digitālo valodu plaisu un atbalstot šajā jomā mākslīgā intelekta attīstību latviešu valodā;
- 7) atbalstīt latgaliešu valodas kā latviešu valodas paveida attīstību un lībiešu valodas saglabāšanu, sekmējot šo valodu apguvi, lietojumu publiskajā telpā un plašsaziņas līdzekļos, kā arī veicināt izlokšņu un dialektu saglabāšanu latviešu vēsturiskajās zemēs;
- 8) noteikt 15. oktobri kā Valsts valodas dienu un veidot šīs dienas atzīmēšanas tradīcijas dažādās sabiedrības grupās;
- 9) paredzēt ikgadējo Ministru kabineta ziņojumu par valsts valodas situāciju un tā apspriešanu Saeimā.

Valsts prezidents

Egils Levits